

MINISTERSTWO
KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO
I SPORTU

PODSEKRETARZ STANU
dr hab. prof. IH PAN Magdalena Gawin

Warszawa, 21 października 2021 r.

DOZ-KiNK.6521.10.2021.EZ

**Wojewódzcy Konserwatorzy
Zabytków**
według rozdzielnika

Szanowni Państwo,

Polska posiada wyjątkowy i bogaty zasób zabytków fortyfikacji nowożytnej i najnowszej. Zasób ten odznacza się uniwersalną wartością, stanowiąc reprezentatywną i unikatową w swej przeglądowości, kolekcję europejskich idei i praktyk fortyfikacyjnych, utrwalonych w materialnej formie oraz w historycznych i współczesnych treściach i znaczeniach. Tak zróżnicowany i dobrze zachowany zasób występujący na terenie Polski jest unikalny na skalę europejską, oraz współdecyduje w istotny sposób o tożsamości kulturowej i krajobrazowej naszego kraju. Są to zabytki wielostrukuralne, wieloznaczne, dokumentujące zarówno wartości związane z osobami projektantów, obrońców, z ważnymi, dramatycznymi i przełomowymi wydarzeniami historycznymi, często z martyrologią, jak i wartości wynikające z ich post militarnych przekształceń - ekologiczne, krajobrazowe miastotwórcze, społeczne. Wymagają kompetentnego, wyjątkowo uważnego, holistycznego podejścia konserwatorskiego oraz wsparcia specjalistów o wysokich kwalifikacji specjalistycznych i interdyscyplinarnych.

Obiekty te utraciły w większości funkcje pierwotne, a ich przywrócenie, przy niezwykle szybko zmieniającej się technice i technologii wojskowej jest bezcelowe, lub wręcz niemożliwe do realizacji. Dlatego należy mieć świadomość konieczności adaptacji tego rodzaju zabytków do nowych funkcji, aby zapewnić im właściwą opiekę i użytkowanie. W Polsce możemy już zaobserwować ponad 100 pozytywnie ocenionych adaptacji na cele kulturowe, muzealne, wystawiennicze, gastronomiczne, hotelowe czy leczniczo-szkoleniowe, m.in.:

- Fort Gradowej Góry w Gdańsku mieszczący nowoczesne Centrum edukacyjno-konferencyjne Hevelianum;
- Cytadela Warszawska planowana do adaptacji na Muzeum Historii Polski;

- Bastion III „Kleparz” w Krakowie zaadaptowany na klub muzyczny z restauracją, który docelowo zostanie zaadaptowany na Muzeum Sztuki Współczesnej;
- Fort 49 ¼ „Grębałów” w Krakowie zaadaptowany na ognisko TKKF z ośrodkiem jazdy konnej i hipoterapii oraz muzeum Twierdzy Kraków;
- Fort 49 Krzesławice – miejsce pamięci narodowej, zaadaptowany na Młodzieżowy Dom Kultury;
- Fort 52a Łapianka w Krakowie adaptowany na Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego;
- Fort 52 ½ N Skotniki w Krakowie, zaadaptowany na Centrum Dokumentacji Zsylek Wypędzeń i Przesiedleń Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710, 954), w ramach koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków, Generalny Konserwator Zabytków może ustalać ogólne kierunki ich działania, wydawać instrukcje i wytyczne określające sposób ich postępowania oraz oczekiwać od nich sprawozdań z działalności. W związku z powyższym przekazuję wytyczne w sprawie zasad sprawowania ochrony i zagospodarowania zabytkowych fortyfikacji wzniesionych w okresie od poł. XVIII wieku do końca I wojny światowej oraz dokument wprowadzający w zagadnienia fortyfikacji jako szerszego zasobu zabytków. Wytyczne dla innych podgrup typologicznych zasobu zabytków budownictwa obronnego, standardy wykonywania dokumentacji konserwatorskiej czy postępowania z zielenią zostaną przekazane w terminie późniejszym.

Uprzejmie proszę o przekazanie powyższych wytycznych oraz zaleceń delegaturom wojewódzkich urzędów ochrony zabytków oraz samorządowym konserwatorom zabytków działającym na podległym Państwu terenie.

Z poważaniem

Magdalena Gawin

W załączeniu:

1. *Wytyczne Generalnego Konserwatora Zabytków dotyczące fortyfikacji wzniesionych od poł. XVIII w. do końca I wojny światowej,*
2. *Wprowadzenie do wytycznych i standardów dotyczących ochrony zabytkowych dzieł budownictwa obronnego,*
3. *Objaśnienie pojęć i systematyki fortyfikacyjnej do wytycznych*

Otrzymują:

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Administratora oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.kulturaisport.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

1. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków
2. Kujawsko – Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
3. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków
4. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków
5. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
6. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
7. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków
8. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
9. Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków
10. Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków
11. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
12. Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków
13. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków
14. Warmińsko – Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków
15. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
16. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
17. a/a

Do wiadomości:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa